

Sygn. akt VIII U 1098/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia (del.) Magdalena Kimel
Protokolant	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2019 r. w Gliwicach

sprawy E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o uchylenie decyzji, przeliczenie emerytury

na skutek odwołania E. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 17 kwietnia 2019 r. **nr** (...)

- zmienia częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej E. K. prawo do przeliczenia emerytury przyznanej decyzją z dnia 25 lutego 2014 roku w ten sposób, że wysokość świadczenia zostanie obliczona z pominięciem przepisu art. 25 ustęp 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – począwszy od dnia 1 kwietnia 2019 roku;
- w pozostałej części odwołanie oddała.

(-) sędzia del. Magdalena Kimel

sygn. akt VIII U 1098/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 kwietnia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej E. K. uchylenia decyzji z dnia 25 lutego 2014 roku i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa.

W odwołaniu ubezpieczona domagała się zmiany zaskarżonej decyzji przez uchylenie decyzji z dnia 25 lutego 2014 roku oraz przeliczenia emerytury bez zastosowania art. 25 ust 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał dotychczasowe stanowisko.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

E. K. urodziła się w dniu (...).

Decyzją z dnia 12 listopada 2008 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 10 października 2008 roku na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Decyzją z dnia 25 lutego 2014 roku organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego od 10 lutego 2014 r. Wysokość świadczenia ustalono z zastosowaniem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tj. z pomniejszeniem wysokości świadczenia obliczonego na zasadach art. 25 i 26 ustawy emerytalno-rentowej o kwotę będącą sumą kwot już wypłaconych emerytur.

W dniu 3 kwietnia 2019 roku ubezpieczona wniosła na podstawie art. 145a k.p.a. skargę o wznowienie postępowania i uchylenie decyzji o przyznaniu emerytury i jej obliczeniu z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalno-rentowej oraz o obliczenie emerytury bez zastosowania tego przepisu.

Po rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2019 roku wznowił postępowanie w sprawie emerytury przyznanej decyzją z dnia 25 lutego 2014 roku. Następnie zaskarżoną decyzją z dnia 17 kwietnia 2019 roku odmówił ubezpieczonej uchylenia decyzji z dnia 25 lutego 2014 roku i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu podał, że zgodnie z art. 146 § 1 k.p.a. uchylenie decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie, którego została wydana decyzja, nie może nastąpić jeżeli od dnia, w którym została doręczona decyzja upłynęło 5 lat. Od doręczenia decyzji z dnia 25 lutego 2014 roku upłynęło 5 lat i nie ma możliwości jej uchylenia.

Powyższy stan faktyczny był między stronami bezsporny i został ustalony w oparciu o akta emerytalne odwołującej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest częściowo uzasadnione.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że przedmiotem niniejszego postępowania jest:

- a) dopuszczalność wznowienia postępowania o prawo do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego zakończonego prawomocną decyzją z dnia 25 lutego 2014 roku,
- b) dopuszczalność przeliczenia wysokości emerytury na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 20/16.

Uznać należało, iż organ rentowy prawidłowo zastosował normy prawne zawarte w art. 146 § 1 k.p.a. i art. 151 § 2 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy emerytalnej.

W niniejszej sprawie nie było sporne, że skarga o wznowienie postępowania została wniesiona przez ubezpieczoną w terminie określonym przez przepis art. 145a § 2 k.p.a. W związku z powyższym organ rentowy na podstawie art. 149 § 1 k.p.a. wydał postanowienie o wznowieniu postępowania. Następnie zaskarżoną decyzją odmówił uchylenia decyzji z dnia 25 lutego 2014 roku i stwierdził, że została ona wydana z naruszeniem prawa. Podstawą prawną w tym zakresie był przepis art. 151 § 2 k.p.a. w zw. z 146 § 1 k.p.a.

Przepisy te nakazują wydanie decyzji odmawiającej uchylenia decyzji, która została wydana na podstawie przepisu co do, którego Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ale od jej doręczenia upłynęło 5 lat. W takim wypadku stwierdza się jedynie wydanie decyzji objętej skargą o wznowienie postępowania z naruszeniem prawa.

Treść art. 146 § 1 k.p.a. wskazuje w sposób jednoznaczny, że upływ określonych w nim terminów, jako negatywna przesłanka uchylenia w trybie wznowieniowym decyzji, jest bezwarunkowy, tj. niezależny od okoliczności, które to spowodowały (wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 czerwca 1999 roku, w sprawie IV SA 1018/97 oraz z dnia 18 lutego 2010 roku, w sprawie I OSK 561/09). Termin 5-letni, chociaż zamieszczony w przepisie proceduralnym, ma charakter materialny, co oznacza, że jego upływ powoduje taki skutek, że decyzja ostateczna nie może być uchylona, choćby została wydana z naruszeniem prawa. Termin ten nie może być przywrócony, gdyż nie jest on terminem, do którego zachowania obowiązana jest strona, lecz jego adresatem jest organ, i jednocześnie bieg terminu z art. 146 § 1 k.p.a. nie może ulec przerwaniu, gdyż możliwości takiej ustawodawca nie przewidział. Prowadzenie postępowania po upływie okresu przedawnienia określonego w art. 146 § 1 k.p.a. narusza zasadę trwałości decyzji administracyjnej, której podstawową funkcją jest stabilizacja stosunków prawnych. Upływ okresu przedawnienia oznaczonego w przepisie art. 146 § 1 k.p.a. oznacza bezwzględny zakaz merytorycznego orzekania w sprawie. Datą rozpoczęcia biegu terminu określonego w art. 146 § 1 k.p.a. jest skuteczne doręczenie decyzji.

Z akt organu rentowego wynika, że ubezpieczona otrzymała w marcu 2014 roku decyzję o przyznaniu prawa do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego wydaną w dniu 25 lutego 2014 r. Natomiast skargę o wznowienie ubezpieczona wniosła dnia 3 kwietnia 2019r. , to jest po upływie 5 lat od dnia doręczenia decyzji.

Zatem, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w pkt 2 wyroku należało oddalić odwołanie w zakresie uchylenia decyzji z dnia 25 lutego 2014 r.

Natomiast wniosek ubezpieczonej o przeliczenie emerytury bez zastosowania niekonstytucyjnego art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej zasługiwał na uwzględnienie.

Organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję, odmówił ubezpieczonej także prawa do przeliczenia emerytury bez zastosowania niekonstytucyjnego art. 25 ust.1 b ustawy emerytalnej na przyszłość.

W dniu 6 marca 2019 roku Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie P 20/16. Został on opublikowany w dzienniku ustaw z dnia 21 marca 2019 roku – Dz.U. z 2019r., poz. 539. W wyroku tym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018r., poz. 1270 oraz z 2019r., poz. 39), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 roku kobiet, które przed 1 stycznia 2013 roku nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepis art. 25 ust.1b ustawy emerytalnej został dodany przez art. 1 pkt 6b ustawy z 11 maja 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012r., poz.637) z dniem 1 stycznia 2013 roku.

Stanowi on, że jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę częściową lub emeryturę na podstawie przepisów art. 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2018r., poz. 967), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Zgodnie z art. 190 ust. 1 i ust. 3 zdanie pierwsze Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Wchodzą w życie, co do zasady z dniem ogłoszenia. W judykaturze podkreśla się, że ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego we właściwym organie publikacyjnym jest równoznaczne z utratą mocy obowiązującej zakwestionowanego aktu normatywnego lub jego przepisu wyłącznie w zakresie określonym w sentencji wyroku. Wejście orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w życie powoduje co do

zasady utratę mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu ze skutkiem *ex tunc* (wstecz) czyli tak, jak gdyby dany przepis nigdy nie obowiązywał. Skutki prawne w stosunku do wydanych decyzji lub orzeczeń, w następstwie stwierdzenia niekonstytucyjności ustawy powstają *ex tunc*. Od tej zasady istnieją wyjątki między innymi określone w art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, z którego wynika, że wejście w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego może być odroczone na okres do osiemnastu miesięcy jeśli chodzi o ustawę, czy też dwunastu miesięcy w przypadku innego aktu normatywnego. Innym wyjątkiem od zasady wstecznej mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału jest sytuacja, w której skuteczność wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* naruszałaby zasadę ochrony praw słuszenie nabytych (wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2011 roku., II CSK 335/10, Lex nr 787045).

Należy odwołać się do celu kontroli konstytucyjności ustaw, jakim jest usuwanie z systemu prawnego hierarchicznej niezgodności norm. Cel ten realizowany jest zasadniczo przez pozbawianie mocy obowiązującej przepisów zawierających normę niższego rzędu niezgodną z normą wyższego rzędu. Cel ten może być także zrealizowany incydentalnie przez niezastosowanie w konkretnej sprawie normy opartej na przepisach prawa uznanych za niekonstytucyjne przez Trybunał Konstytucyjny. Skoro zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem przepis uznany przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczny z Konstytucją lub innym aktem nadrzędnym, był niekonstytucyjny od dnia jego wydania i jako akt niższej rangi nie powinien być stosowany od dnia jego wejścia w życie (wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2007 roku, w sprawie III PK 96/06), a z chwilą publicznego ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego dochodzi do zakończenia procesu kontroli konstytucyjności, to już w tym momencie aktualizuje się obowiązek zapewnienia przez sądy orzekające w sprawach, w których przepis ten ma zastosowanie, stanu zgodnego z Konstytucją RP wynikającego z wyroku Trybunału Konstytucyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2017 roku, w sprawie I UK 341/16; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2017 roku, w sprawie II UZ 11/17). W sytuacji gdy stosowanej przez sąd regulacji nie udaje się zinterpretować w sposób odpowiadający wzorcowi konstytucyjnemu wynikającemu z wyroku Trybunału Konstytucyjnego, sądowi pozostaje tylko odmowa zastosowania przepisu w konkretnej sprawie.

Skoro ustało domniemanie konstytucyjności art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, to na wniosek ubezpieczonej zachodzi konieczność przywrócenia przez organ rentowy, a w razie jego negatywnego stanowiska przez sąd ubezpieczeń społecznych, stanu zgodnego z Konstytucją. Przy rozpoznaniu wniosku ubezpieczonej, a następnie odwołania od decyzji, należy stosować wykładnię art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej zgodną z normami konstytucyjnymi. Oznacza to zaprzeczenie dopuszczalności pomniejszania podstawy obliczenia świadczenia emerytalnego o sumę kwot pobranych emerytur z obniżonego wieku.

Art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyła lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Przepis art. 114 ust. 1e zakreśla terminy do ponownego ustalenia wysokości świadczenia jednak nie stosuje się go - z mocy art. 114 ust. 1f - jeżeli osoba zainteresowana nabydzie prawo do świadczenia w wyższej wysokości. W ocenie sądu publikacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 roku w sprawie P 20/16, która mała miejsce w dniu 21 marca 2019 roku była ujawnieniem nowej okoliczności polegającej na niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalno-rentowej w odniesieniu do kobiet urodzonych w 1953 roku, które przed 1 stycznia 2013 roku nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy.

W związku z powyższym sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c orzekł jak w pkt 1 wyroku. Zgodnie z przepisem art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalno-rentowej prawo do przeliczenia emerytury przyznano od 1 kwietnia 2019 roku tj. od daty publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z uwzględnieniem, że ubezpieczona wniosek do ZUS złożyła w kwietniu 2019 roku. Brak podstaw do obliczenia emerytury z powszechnego wieku emerytalnego z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy za wcześniejszy okres.

Bez znaczenia było w sprawie czy emerytura z powszechnego wieku emerytalnego obliczona z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalno-rentowej będzie świadczeniem korzystniejszym od wcześniejszej emerytury. Ubezpieczona ma co do zasady prawo do przeliczenia emerytury z powszechnego wieku emerytalnego na podstawie przepisu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jeśli okaże się, że emerytura wcześniejsza jest świadczeniem korzystniejszym będzie ona wypłacana na podstawie art. 95 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej.

(-) Sędzia (del) Magdalena Kimel